

Gorsaf yn Sanclêr – Cefnogwch y cais am orsaf drenau yn Sanclêr

Y Pwyllgor Deisebau | 9 Mehefin 2020
Petitions Committee | 9 June 2020

Cyfeirnod: RS20/12645-1

Rhif y ddeiseb: P-05-957

Teitl y ddeiseb: Gorsaf yn Sanclêr – Cefnogwch y cais am orsaf drenau yn Sanclêr

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i argymhell Sanclêr i Network Rail fel lleoliad ar gyfer gorsaf reilffordd newydd yng Nghymru. Bydd Sanclêr a'r cymunedau cyfagos yn elwa'n fawr o ailagor yr orsaf reilffordd, bydd yr orsaf yn cau'r bwch yn llinell Gorllewin Cymru a galluogi mwy o bobl i ddefnyddio'r trê'n. Credwn y byddai gorsaf yn Sanclêr yn dod â llawer o fuddion gan gynnwys cynhwysiant cymdeithasol, lleihau ôl troed carbon a mwy o dwristiaeth yn yr ardal.

1. Y cefndir

Agorodd gorsaf Sanclêr yn sir Gaerfyrddin yn y 1850au ac roedd yn gwasanaethu tref Sanclêr nes i'r orsaf gau ym 1964 yn dilyn Adroddiad Beeching.

Yn wahanol i'r Alban, nid yw'r cyfrifoldeb dros seilwaith rheilffyrdd yn faes sydd wedi'i ddatganoli i Gymru. Yn hytrach, mae ariannu buddsoddiadau mewn

seilwaith rheilffyrdd a gweithrediadau Network Rail yng Nghymru a Lloegr yn fater i Ysgrifennydd Gwladol y DU dros Drafnidiaeth.

Er bod gan Llywodraeth Cymru bwerau i fuddsoddi mewn seilwaith rheilffyrdd, nid yw'n cael dyraniad grant bloc at y diben hwn ac mae'n cael ei hystyried yn "[hyrwyddwr trydydd parti](#)" ar gyfer prosiectau seilwaith. Serch hynny, mae Llywodraeth Cymru wedi buddsoddi arian sylweddol yn y seilwaith rheilffyrdd ers datganoli.

Mae Llywodraeth y DU yn darparu cyllid trwy Network Rail i ariannu yn rhannol orsafoedd newydd yng Nghymru a Lloegr [drwy ei Chronfa Gorsafoedd Newydd](#). Ar hyn o bryd, mae £20 miliwn ar gael trwy Gronfa Gorsafoedd Newydd 3 sydd ar agor i unrhyw hyrwyddwr trydydd parti [sy'n bodloni amodau'r gronfa](#). Y dyddiad cau ar gyfer ceisiadau oedd 5 Mehefin.

Dyma drydydd iteriad y Gronfa Gorsafoedd Newydd. Cynhaliwyd y gystadleuaeth ar gyfer Cronfa 1 ym mis Ionawr a mis Chwefror 2013 ac ariannodd bum gorsaf, gan gynnwys Pye Corner yng Nghasnewydd. Cynhaliwyd y gystadleuaeth ar gyfer Cronfa 2 rhwng mis Awst a mis Tachwedd 2016, gyda gorsaf Bow Street yng Ngheredigion yn cael ei hariannu.

Bydd Cronfa 3 yn ariannu hyd at 75 y cant o gost cyfalaf adeiladu gorsafoedd newydd neu orsafoedd a gaewyd yn flaenorol. Bydd [nifer y gorsafoedd a ariennir](#) yn dibynnu ar faint ohonynt all ddangos eu bod yn darparu gwerth da am arian yn ogystal â'u cost.

Cyhoeddwyd Cronfa 3 [gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Drafnidiaeth](#) ym mis Ionawr 2020 fel rhan o gronfa ehangach "Adfer eich Rheilffyrdd" gwerth £500 miliwn i ysgogi gwrthdroi toriadau cyfnod Beeching.

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Ymrwymodd [cynllun cyllid trafnidiaeth cenedlaethol \(CCTC\) 2015](#) Llywodraeth Cymru i ddatblygu meini prawf asesu a llunio "rhestr wedi'i blaenoriaethu o orsafoedd newydd i'w hystyried ymhellach". Nododd restr hir o 46 gorsaf bosibl, gan gynnwys Sanclêr.

Yn dilyn hynny, datblygodd Llywodraeth Cymru broses asesu tri cham, a ddisgrifiwyd mewn [llythyr ym mis Mehefin 2017 gan y Gweinidog dros yr Economi a Seilwaith ar y pryd at holl Aelodau'r Cynulliad](#) (PDF, 488KB).

Ym mis Awst 2019 rhoddodd y Gweinidog ddiweddariad ar y broses mewn ymateb i gwestiwn ysgrifenedig gan Mark Isherwood AS:

From an original list of 46 possible new stations considered by the assessment process, twelve were prioritised for stage 2 assessment and four of these 12 have been selected to be taken forward to a Stage 3 assessment. This will include undertaking a WelTAG Stage One Report, business case and Network Rail's Governance for Railway Investment Projects (GRIP) process.

Y pedair gorsaf a aeth ymlaen at y cam nesaf oedd: Carno (sir Drefaldwyn); Melin Trelái/Parc Victoria (Caerdydd); Parc Diwydiannol Glannau Dyfrdwy/Porth y Gogledd (sir y Fflint); a Sanclêr.

Wrth ymateb i gwestiwn ysgrifenedig gan Russell George AS ym mis Hydref 2019, nododd y Gweinidog fod cynnig Sanclêr yn cael ei ddatblygu trwy waith ar Fetro De-orllewin Cymru. Dyrannwyd cyllid ar gyfer hyn drwy'r Gronfa Drafnidiaeth Leol.

Mae Metro De-orllewin Cymru, neu Fetro Bae Abertawe yn y camau datblygu cynnar, gyda Thrafnidiaeth Cymru yn gweithio ar y cyd â Llywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol perthnasol.

Mae'r llythyr sy'n ymateb i'r ddeiseb hon gan Ddirprwy Gyfarwyddwr Strategaeth a Pholisi Trafnidiaeth Llywodraeth Cymru at Gadeirydd y Pwyllgor yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y broses ddatblygu ar gyfer y gorsafoedd arfaethedig newydd:

Ysgrifennodd y Gweinidog at yr Ysgrifennydd Gwladol dros Drafnidiaeth ar 2 Mawrth ynglŷn â chyllid Llywodraeth y DU ar gyfer buddsoddi mewn "Adfer eich Rheilffordd". Eir ati yn y llythyr hwnnw i nodi blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ar gyfer Cronfa Gorsafoedd Newydd 3 Llywodraeth y DU, sef Glannau Dyfrdwy, Carno, Sanclêr a Melin Trelái/Parc Victoria. Mae asesiad dichonoldeb arall wrthi'n cael ei gynnal ar bob un o'r rhain – asesiad o'r opsiynau datblygu ar gyfer Metro'r De-orllewin yn achos Sanclêr.

Yng ngoleuni'r ffaith bod y cyfnod ymgeisio a bennwyd gan Lywodraeth y DU yn un byr ac na ellid bod wedi rhagweld hynny – pennwyd dyddiad cau o 5 Mehefin – comisiynwyd Trafnidiaeth Cymru (TC) i wneud rhagor o waith asesu a gwerthuso annibynnol gyda'r nod o sicrhau ein bod, yn achos pob un o'r pedair blaenoriaeth sydd ar y rhestr fer, yn barod i gyflwyno cais. Mae'r Gweinidog wedi gofyn hefyd i'r adroddiad gynnis

atebion i'r problemau o ran amserlennu a materion eraill yn ymwneud â gweithredu a nodwyd gan y diwydiant rheilffyrdd hyd yma, a hynny oherwydd y bydd Llywodraeth y DU yn gofyn i'r diwydiant hwnnw fynegi barn am y ceisiadau a gaiff eu cyflwyno iddi.

Mae'r llythyr yn nodi y gwnaeth Trafnidiaeth Cymru ymgysylltu ag Aelod Seneddol yr etholaeth a Chyngor Tref Sanclêr ddechrau mis Ebrill. Aiff ymlaen i ddweud:

Mae'r cylch gorchwyl ar gyfer astudiaeth TC yn cynnwys gofyniad i ymgysylltu â rhanddeiliaid. O ran Sanclêr, dywedwyd wrth gynghorwyr annibynnol TC y dylid cynnwys y Cyngor Sir, Cyngor y Dref a chynrychiolwyr etholedig wrth wneud hynny.

3. Camau gweithredu Senedd Cymru

Trafodwyd cynigion ar gyfer gorsafoedd newydd yn gyffredinol, a Sanclêr yn benodol, yn y Cyfarfod Llawn ar sawl achlysur yn ystod y Pumed Senedd.

Yn fwyaf diweddar, ar 26 Chwefror 2020 ymatebodd Gweinidog yr Economi, Trafnidiaeth a Gogledd Cymru, Ken Skates, i gwestiwn gan Angela Burns AS ynglŷn â'r cynnig ar gyfer gorsaf Sanclêr, a gyfeiriodd at y ddeiseb hon. Dywedodd:

Gallaf roi sicrwydd i'r Aelod fy mod yn cefnogi'r cais ar gyfer gorsaf Sanclêr. Mae'n un o bedwar sydd ar y rhestr fer ledled Cymru am asesiad pellach ac enwebiad posibl fel blaenoriaeth ar gyfer buddsoddiad gan Lywodraeth y DU. Credaf y byddai o gymorth pe bai Llywodraeth y DU yn dangos ei bod yn barod i fuddsoddi mwy yn y seilwaith rheilffyrdd yng Nghymru, ac felly mae'r prosiect yn cael ei ddatblygu o dan raglen metro'r de-orllewin.

Mae'r Pwyllgor Deisebau hefyd wedi ystyried nifer o ddeisebau eraill sy'n galw am orsafoedd rheilffordd newydd neu ailagor gorsafoedd:

- Cynnwys gorsaf ar gyfer Mynachdy a Thal-y-bont fel Rhan o Unrhyw Cynnig ar Gyfer Metro Caerdydd (cwblhawyd ym mis Medi 2017);
- Ailagor Gorsaf Carno (cwblhawyd ym mis Gorffennaf 2018); a
- Ailagor gorsaf Drenau Crymlyn (cwblhawyd ym mis Tachwedd 2018).

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.